

ALMA MATER

Газета Ніжинського державного університету імені Миколи Тоголя

No2 (0331)

Жовтень. Спецвипуск Ціна договірна

**Засновано
16 жовтня
1992 року**

220 років

Ліжисинський

вищій школі

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Ніжинська вища школа: крізь століття до майбутнього

Олександр Самоїленко

— Шановний Олександр Григоровичу, дякуємо, що знайшли час для розмови! Цього року Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя відзначає 220-річчя з дня заснування. За цей час Ніжинська вища школа пережила зміни епох, війни, реформи, але зберегла своє головне покликання — бути осередком освіти, науки й культури. Ви як історик і ректор маєте унікальний погляд на цей шлях. Отож, насамперед окресліть, будь ласка, основні віхи розвитку нашого навчального закладу.

— Справді, Університет пройшов тривалий складний шлях до сьогоднішнього Ювілею, зі злетами та складнощами, пережив загальнодержавне визнання і пошану, відзнаки і репресії, спроби закриття та реорганізації. Унікальність закладу полягає в тому, що впродовж більше, ніж двісті років, він безперервно виконує свою головну функцію — якісну підготовку фахівців для освіти, науки, культури, економіки та соціальної сфери. Практично, Університет не функціонував лише 2 роки у часи Другої світової війни — з вересня 1941 по жовтень 1943 рр. Бо в Україні сьогодні низка славетних закладів вищої освіти (наприклад, Національні університети «Острозька академія» чи «Києво-Могилянська академія»), мають і більш давній час заснування, але частина з них на тривалий час призупиняли свою діяльність і відновилися вже за часів незалежності. Серед університетів, що безперервно здійснювали освітній процес, за часом заснування на теренах України, є старшими за нас — Львівський національний університет імені Івана Франка та Харківський національний університет імені Василя Каразіна, ми — треті за цим показником.

Щодо основних віх розвитку закладу за цей час, то їх кілька. Я б виділив наступні: 1805 рік — поява Указу про заснування в Ніжині Гімназії вищих наук князя Безбородька прирівняної у правах до університетів, це фактично, старт нашого існування; 1820 рік — відкриття закладу та набір перших здобувачів освіти (інколи, у людей постає питання, чому нещодавно було святкування 200 річчя, а вже 220 років? Але рік заснування і рік відкриття закладу виявилися різними, бо в Ніжині, на відміну від Харкова, не знайшлося великої будівлі, придатної для навчання і пансіону, тому довелося її будувати з фундаменту); 1875 рік — відкриття на

базі Юридичного ліцею князя Безбородька Історико-філологічного інституту (в цьому році 150 років), яких на всю імперію було лише два, і який відіграв помітну роль у розвитку науки і формуванні наукових кадрів у галузі гуманітаристики; 1920 рік — переформатування закладу в Інститут Народної освіти (НІФО), який став одним із головних центрів українізації та розвитку національно зорієнтованої науки і культури; 1933 рік — реорганізація закладу в Ніжинський педагогічний інститут (з 1939 року носить ім'я Миколи Гоголя), який став одним із флагманів педагогічної освіти в СРСР, готуючи вчителів і викладачів не лише для України, але й Узбекистану та Казахстану. І, нарешті, з 15 жовтня 2004 року бере свій початок сучасний університет, сучасний — Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, широкопрофільний заклад, що готує фахівців фактично для усіх сфер життя. Є ще кілька важливих дат і періодів, але ці, на нашу думку, найбільш значимі.

— Які постаті в історії університету стали для Вас особливо знаковими?

— За цей тривалий період свого існування, університет підготував понад 70 тисяч спеціалістів з різних галузей, серед яких багато видатних особистостей і, просто, чесних, порядних і фахових людей, які добросовісно виконували та виконують свій громадянський і професійний обов'язок! І ми всіма ними — пишаємося!!! Для мене особисто, як людини, яка багато років досліджувала історію університету й долі наших вихованців, знаковими є, безперечно, Микола Гоголь, ім'я якого носить наш заклад, поети й письменники Євген Гребінка та Леонід Глібов; лауреати Національної премії України імені Тараса Шевченка Євген Гуцало та Леонід Горлач; відомі художники Андрій Гороневич, Аполлон Мокрицький, Яків де Бальмен; вчені — академіки Юхим Карський, Микола Державін, Арнольд Грищенко, ерзянський філолог Анатолій Рябов, ім'я якого сьогодні є знаковим у народів, що борються з російськими імперськими наративами; заручник царату, інгушський вчений Чах Ахрієв; естонський мовознавець, дисидент і вигнанець Йоганнес Аавік, і багато-багато інших. Щодо наших попередників — професорів і співробітників, то виділив би трьох керівників — Івана Орлая, Миколу Лавровського та Федіра Арвата, кожен із яких заклав підвалини успішного розвитку закладу на різних його історичних етапах. Перерахувати усіх неймовірно потужних і талановитих науковців, педагогів, митців, які працювали і продовжують працювати в університеті, примножуючи його славу та велич, не реально, про це написані вже сотні монографій, як про членів університетського колективу, так і про них персонально. Але нам є ким пишатися в минулому, є з кого брати приклад і сьогодні. Я цим дуже тішуся!

— Як університет зберігає й розвиває свої традиції сьогодні?

— Не зважаючи на зміну епох, політичної кон'юнктури, соціальну, глобальну та військово-політичну ситуації, колектив намагається зберегти кращі надбання наших попередників, закласти основи для розвитку нових традицій, більш осучаснених, для

наступних поколінь. Не зважаючи на надзвичайно складну і напружену боротьбу нашого народу проти агресивного, лютого ворога, ми продовжуємо зберігати вогник високої культури та якісної освіти, поєднуючи освітній процес з численними мистецькими заходами, творчими та інтелектуальними майстер-класами, науковими пошуками, активно залучаючи студентську молодь, у тому числі і до процесів збереження національної ідентичності та самобутності.

Це й діяльність літературної студії, яка виходить своїм корінням з першої чверті XIX ст., з часів Миколи Гоголя, Нестора Кукольника, Петра Редкіна, Костянтина Базилі, Яків де Бальмена, і якою в більш пізній час керували письменники та літературознавці М. Сайко, О. Королевич (Лесь Гомін), Д. Наливайко, П. Сердюк, О. Астаф'єв, О. Гадзінський. Тут сформувалися відомі письменники України Юрій Збанацький, Олекса Ющенко, Борис Левін, Євген Гуцало, Леонід Горлач, Володимир Мордань, Анатолій Шкуліпа, Олександр Забарний і сотні інших художників слова, а за часів незалежності вихованці студії стали членами Національної спілки письменників України, серед них: поетка Олена Степаненко (2001), поетка Анна Малігон (2004), поетка та дитяча письменниця Тетяна Винник (2006), прозаїк Олена Селюк (Печорна) (2013), членом Українського ПЕН став есеїст, прозаїк і поет Анатолій Дністровий. Усі вони мають по кілька збірок творів та книг, окремих романів, які відзначені на міжнародному літературному конкурсі «Гранослов» та видавництвом «Смолоскип». У останні десятиліття роках авторами поетичних збірок та книг прози стали вихованці літстудії Ярослав Гадзінський, Олена Марченко, Дарка Москаленко, Тетяна Загній, Ольга Роляк, Вікторія Кривенко, Валерія Лазебна, Олег Сірий, Василина Сіденко, Віктор Татарин, Тетяна-Марія Литвинюк, Олег Єршов та ін. І на сьогодні, літстудія є гарним майданчиком для проби пера здобувачів університету та кузницею для сучасної української літератури.

Не припиняється пошанування пам'яті наших видатних попередників шляхом організації і проведення наукових читань і конкурсів, таких, як «Арватівські читання», «Бугайківські читання», «Грищенківські читання», науково-практичні конференції пам'яті професора І.І. Гордієнка та професорки Є.І. Коваленко, Всеукраїнські конкурси творчих робіт учнівської та студентської молоді Миколи Гоголя та Пантелеймона Куліша й ін. Наслідуючи поступу наших попередників, які в надзвичайно небезпечні часи царату та більшовицьких репресій пошановували Великого Кобзаря, в університеті і сьогодні проводяться Шевченківські дні, колективне написання диктанту національної єдності та святкових заходів до Міжнародного дня рідної мови тощо.

Є ціла низка заходів, які організовуються й проводяться нашими колегами впродовж багатьох років і які, практично, не зупинялися навіть під час війни та повномасштабної агресії.

Серед них, Міжнародний юніорський конкурс вокальної, диригентської та інструментально-виконавської майстерності ім. академіка Олега Тимошенка і НІЖИНМУЗФЕСТ (зорганізовані заслуженими діячами мистецтв України, професорами Людмилою Шумською та Людмилою Костенко), Міжнародний дитячий та молодіжний

фестиваль-конкурс хореографічного мистецтва «Квітневі викрутаси» і танцювальний батл «MyDance» (організатори - доцент Олександр Пархоменко, старший викладач Ганна Сірякова, начальник відділу Віталіна Скороход). Багато десятиліть в університеті функціонують драматична студія (студентський театр), який був заснований ще в часи Миколи Васильовича, і музичний театр, який нині відновив свою діяльність під керівництвом заслуженого працівника культури України Аліи Хоменко, а в різні часи працював під орудою першої народної артистки України Марії Заньковецької та заслуженої артистки України Марії Бровченко і т.д.

Гарною традицією колективу є проведення толоки та посадка дерев, що є об'єднуючим фактором викладачів, співробітників і здобувачів заради майбутніх поколінь. Цій же меті слугує розбудова Музейного комплексу, відкриття нових музейних залів і експозиції, що бере свій початок ще з XIX ст.

Взагалі, у колективу чимало гарних традицій, цікавих ініціатив, які ми намагаємося спільними зусиллями зберегти і реалізувати.

— Якими були перші місяці повномасштабного вторгнення для університету? Як колектив упорався з цими викликами?

— Початок повномасштабної війни стало часом справжнього випробування для всієї університетської родини, як і для всього українського народу. Частина викладачів (професори Євген Луняк, Сергій Лепяк, Ірина Серебрянська, доцент Іван Кедун) пішли захищати Батьківщину в лавах ЗСУ, інші – виступили на захист міста від ворога в загонах тероборони, допомагали готувати запалювальні суміші, дистильовану воду, захисні споруди, займалися волонтерством. Такої згуртованості і взаємопідтримки, злагодженості дій і виконавської дисципліни не було, мабуть, ніколи, як в перші місяці війни, особливо, коли ворог стояв у «стін» міста і вів постійні обстріли та бомбардування громади. Лишаюся і нашими здобувачами, які були вимушені лишатися в гуртожитках, «відрізані» від своїх родин і виявили надзвичайний патріотизм та громадянську відповідальність, стійкість і внутрішню силу. Вони активно допомагали в усіх справах в університеті і на території міста, мужньо переносили всі життєві виклики та дискомфортні умови. Тому, вважаю, що колектив успішно виконав покладені адміністрацією завдання. Війна триває, ворог безжальний, тому ще рано спочивати на лаврах. Перед нами ще багато викликів, пов'язаних з війною. Але не втрачаємо віри і рухаємося разом до Перемоги!

— Як університет підтримує студентів і викладачів, які постраждали від війни чи перебувають на фронті?

— Війна – серйозна перевірка на прояви особистих якостей, сприйняття колективних цінностей, визнання загальних пріоритетів. Вона несе страждання, руйнації і смерті, але, в той же час, примушує внутрішньо мобілізуватися, підштовхує до дій, виявляє лідерські якості і об'єднує у досягненні спільної мети. Повномасштабна війна не лишила осторонь кожного з нас, членів наших родин, наших близьких і знайомих. Форми допомоги, шляхи підтримки здобувачів, викладачів, випускників за майже чотири роки війни змінилися, стали більш системними, усвідомленими. Головним чином університет надає

фінансову, гуманітарну, психологічну та правову допомогу. Це і постійні збори коштів на численних творчих, мистецьких заходах, волонтерських акціях. У цьому контексті хочу особливо відзначити професора Людмилу Шумську, викладачів Максима Потапенка та Галину Б'янку, директора Музейного комплексу Ганну Парубець і голову студентської профспілки Сергія Іванюка, які з перших днів війни зорганізували збори donatів, зверталися до різних інституцій, для реалізації різних потреб членів університетського колективу, а також десятки викладачів, співробітників, студентів і випускників, які підтримували і підтримують їх ініціативи. Переважну більшість запитів, завдяки згуртованій, злагодженій роботі вдалося реалізувати.

Ректор університету підписує Угоду про співробітництво з Президентом Університетського консорціуму провінції Трапані Франческо Торре

— Як війна вплинула на міжнародні контакти НДУ? Чи відчуває університет підтримку іноземних партнерів і закладів освіти?

— Мужність українців й успішна боротьба нашого народу за відстоювання незалежності та державний суверенітет проти більшого та сильнішого ворога, викликають повагу та підвищений інтерес до України. За останні роки зросло співробітництво університету з освітніми закладами та науковими установами близького і далекого зарубіжжя. Такого рівня взаємодії з міжнародними партнерами не було на жодному з етапів розвитку університету. Нині діють офіційні угоди про співробітництво університету з навчальними закладами та науковими установами Белізу, Ботсвани, Великої Британії, Греції, Грузії, Естонії, Індії, Індонезії, Італії, Казахстану, Китаю, Костони, Латвії, Литви, Марокко, Молдови, Непалу, Німеччини, Пакистану, Північної Македонії, Польщі, США, Таджикистану, Тунісу, Туреччини, Швейцарії, Швеції. Важливим напрямом міжнародної співпраці є участь викладачів і студентів у різних міжнародних наукових програмах, грантах, літніх школах, підвищенні кваліфікації та підготовки науково-педагогічних кадрів, двосторонньому обміні науковими працівниками, які організовуються та підтримуються урядами країн ЄС, Великої Британії та Сполучених Штатів. Цього року університет став учасником чотирьох консорціумів, проекти яких вибороли фінансування за програмами Еразмус+. Найбільшу плідну співпрацю налагоджено з посольствами Азербайджану, Греції, Індонезії, Іраку, Латвії, Мексики, Пакистану та Польщі, з урядовими інституціями та партнерськими закладами Великої Британії, Німеччини, Польщі, Італії та Індії. Не зважаючи на війну, в університеті функціонують Центр

польських студій, Центр індонезійської культури. Заплановано відкриття Пакистанського культурного Центру та Центру еліністичних студій. Відбувся справжній бум в реалізації міжнародних проєктів, які відлічуються не поодинокі, а кількома десятками на рік. Тож, ми відчули на собі, як прогресивний світ об'єднався навколо України.

Відкриття центру індонезійської культури

— Яким Ви бачите університет через кілька років — після Перемоги України?

— Ми всі очікуємо на Перемогу, в міру своїх сил, намагаємося її наблизити. Коли це станеться, поки важко спрогнозувати. Єдине, що впевнено можемо стверджувати, що війна змінила все, і як було до 2022 року, вже ніколи не буде. Не хочеться виглядати Нострадамусом або Мессінгом, але без сумніву, наш університет буде функціонувати, лишаячись важливою складовою національної системи вищої освіти, як і до цього. Посилиться роль академічних обмінів викладачів і студентів за кордон, зросте чисельність іноземних здобувачів освіти, запрошених гостей професорів, освітній процес стане більш технологічним, буде зосереджений на практичній підготовці і наблизиться за більшістю спеціальностей до дуальної освіти, успішно реалізується програма безбар'єрності, цифровізації та віртуального навчального середовища, відкриються реальні механізми для фінансової автономії і комерціалізації усієї діяльності. І ще, паралельно з цими процесами буде збережено високу майстерність наших митців і літераторів, духовність і національно зорієнтоване спрямування у підготовці фахівців.

— Що сьогодні, на Вашу думку, є головною місією Ніжинського державного університету?

— Місія університетів в сучасних реаліях, суттєво змінилася. Якщо до повномасштабної агресії ми зосереджувалися, перед усім, на різносторонньому розвитку особистості з широким інструментарієм навичок і сформованими лідерськими якостями, тобто більш студентоцентричний, індивідуалістичний погляд на нашу місію, то зараз він більше спрямований на служіння – громаді, суспільству, державі, тобто націоцентричний підхід, в якому, університет це і пункт незламності, і центр життєстійкості, і науковий хаб, і економічний стартап, і місце збереження національної ідентичності та розвитку національної культури, і соціальний ліфт для всіх прошарків і вікових груп населення.

— Олександр Григоровичу, щиро дякую Вам за розмову!

Інтерв'ю брала
Дар'я Даценко

ФАКУЛЬТЕТИ ПОВІДОМЛЯЮТЬ

Мам, де народжується думка: гуманітарна школа Ніжина

Ювілей Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя – це свято всієї університетської спільноти, нагода згадати багатовікову історію освітнього закладу, який став символом духовності, науки й культури України. Серед його підрозділів чільне місце займає факультет філології, історії та політико-юридичних наук – спадкоємець давніх гуманітарних традицій, що сягають ще часів Гімназії вищих наук князя Безбородька (1820 р.).

Гуманітарна освіта завжди була серцевиною ніжинської Альма-матер. Саме тут упродовж століть формувалися духовні й інтелектуальні основи української нації.

Факультет, який нині об'єднує напрями філології, історії, журналістики, права, політології та міжнародних відносин, успадкував славні традиції підготовки вчителів, науковців, мислителів і громадських діячів. Його витoki – у філологічно-історичних відділеннях, що з часом трансформувалися у сучасну структуру, здатну відповідати вимогам ХХІ століття.

Сьогодні факультет упевнено тримає позиції одного з провідних гуманітарних осередків університету. Він поєднує глибоку академічність із практичними навичками, що дає можливість випускникам бути конкурентними в сучасному світі.

На факультеті здійснюється підготовка фахівців за такими напрямками: освіта; українська мова та література, іноземна філологія; історія та археологія; журналістика та соціальні комунікації; право; політологія та міжнародні відносини.

Навчальний процес забезпечують досвідчені викладачі: доктори й кандидати наук, професори та доценти, серед яких чимало випускників університету. Кожна кафедра має свої наукові школи, традиції, науково-дослідні теми й тісно співпрацює з іншими закладами вищої освіти України та Європи.

День знань

Викладання здійснюється з використанням сучасних освітніх технологій: мультимедійних курсів, тренінгів, майстер-класів, інтерактивних форм навчання. Значна увага приділяється розвитку критичного мислення, медіаграмотності, умінню аргументовано висловлювати власну позицію – рис,

що є основою громадянської зрілості.

Факультет активно розвиває наукову діяльність. Тут працюють фахівці, відомі своїми дослідженнями у галузях мовознавства, літературознавства, історії, філософії, права, журналістики й політології. Щороку проводяться науково-практичні конференції, форуми, круглі столи, у яких беруть участь науковці з різних регіонів України та з-за кордону. Серед традиційних заходів – Гоголівські читання, Міжнародна конференція молодих учених, Дні науки, Тижні української мови, історичні експедиції та студентські виставки.

Урочиста посвята в першоприписники

Студенти факультету не лише вчаться, а й активно реалізують себе у творчості: готують публікації, виступають на конференціях, беруть участь у дебатах, журналістських конкурсах, волонтерських і громадських ініціативах. Вони гідно продовжують славні традиції університету, де навчалися й працювали видатні філологи, історики, публіцисти, діячі науки й культури.

Факультет постійно розширює горизонти міжнародного партнерства. Студенти та викладачі залучаються до програм академічної мобільності, грантів і проєктах Erasmus+, стажуються у закордонних університетах, співпрацюють із науковими установами Німеччини, Польщі, Литви, багатьох інших країн Європи та світу.

Інтеграція в європейський освітній простір сприяє оновленню навчальних програм, розвитку міжкультурної комунікації, формуванню сучасного гуманітарія – відкритого до світу, але глибоко вкоріненого у національні традиції.

Гордістю факультету є його випускники – тисячі філологів, педагогів, істориків, правників, політологів, журналістів, дипломатів, громадських діячів, які працюють в Україні та за її межами. Їхні успіхи – найкраще свідчення професіоналізму викладацького складу та якості освіти, яку дає університет.

Багато з них повертаються до рідної Альма-матер як науковці, викладачі, партнери в освітніх і культурних проєктах, доводячи, що університетська спільнота – це велика родина, об'єднана духом Гоголя й любов'ю до знань.

Факультет філології, історії та політико-юридичних наук – це живий місток між минулим, сьогоденням і майбутнім, що поєднує славні імена корифеїв ніжинської вищої школи – Миколи Гоголя, Євгена Гребінки, Леоніда Глібова, Федора та Нінель Арватів, Олександра Близнюка, Олександра Жовніра, Івана Харитоновна, Петра Овдijenка, Івана Конончука, Вячеслава Томека, Ольги Ростовської, Григорія Самойленка. Нинішні деміурги Павло Михед, Надія Бойко, Олександр Забарний, Юрій та Алла Бондаренки, Валентина Хархун, Світлана Тезікова, Олена Таран, Тетяна Чувакова, Олександр Бойко, Євгенія Страшко, Лариса Мицик та багато інших продовжують плекати дух науки, освіти й української державності. Окремі слова вдячності хотілося б висловити Сергію Лепявку, Єгору Луняку, Ірині Серебрянській, Івану Кедуну,

які з перших днів війни стали на захист України, відстоюючи її суверенітет і територіальну цілісність. Колектив факультету впевнено дивиться у майбутнє, працює над оновленням освітніх програм, удосконаленням методів навчання, розширенням наукових зв'язків, розвиває студентське самоврядування та волонтерський рух.

У ювілейний рік університету факультет із гідністю представляє славні гуманітарні традиції Ніжина – міста, де поєдналися історія, культура й дух українського слова. Тут, під іменем Гоголя, і сьогодні плакається покоління молоді, здатне мислити, діяти й служити на славу України.

*Володимир Мартиненко, декан факультету
філології, історії та політико-юридичних наук*

Сучасні реалії ННД природничо-математичних, медико-біологічних наук та інформаційних технологій

Навчально-науковий інститут природничо-математичних, медико-біологічних наук та інформаційних технологій був створений у вересні 2022 року на базі факультету природничо-географічних і точних наук, який б'єднав два найстаріші факультети Ніжинської вищої школи фізико-математичний і природничо-географічний, засновані ще у 30-х роках ХІХ століття.

Сьогодні навчальний процес в інституті забезпечують чотири кафедри: біології; географії, туризму та спорту; хімії та фармації; інформаційних технологій, фізико-математичних та економічних наук. На кафедрах працюють високопрофесійні викладачі та науковці, серед яких професори д.г.н. Барановський М.О., д.б.н. Кучменко О.Б., д.м.н. Мхітарян А.С., д.х.н. Суховєєв В.В., д.фарм.н. Федченкова Ю.А., д.фарм.н. Демченко А.М., д.м.н. Потебня Г.П., д.ф.-м.н. Мельничук О.В., д.т.н. Казачков І.В., д.ф.-м.н. Пузирьов В.Є.

*Лабораторне заняття проводить
доцентка кафедри біології Валентина Гавій*

Кафедра біології має давню історію та свої традиції. З 2017 року кафедрі очолює професорка, доктор біологічних наук Олена Кучменко, вихованка Національного університету «Києво-Могилянська академія». У 2018 році була створена навчально-наукова лабораторія з біохімічних та медико-валеологічних досліджень під керівництвом доктора медичних наук, професорки Лаури Мхітарян. Цього ж року був перший набір за освітньо-науковою

програмою 091 Біологія третього (освітньо-наукового) рівня. На сьогодні пройшли успішний захист дисертаційних досліджень 8 здобувачів і виборили науковий ступінь докторів філософії. З 2023 року кафедра біології опікується виданням «Наукових записок. Біологічні науки», що входить до переліку фахових журналів України. Впродовж останніх років кафедра біології виборює звання «Кафедра року».

Говерла підкорена

У витоків створення і становлення кафедри географії, а сьогодні географії, туризму та спорту, в Ніжинській вищій школі (1984 р.) були тоді молоді викладачі, а сьогодні – поважні професори Борис Чернов та Микола Криловець. Викладачі кафедри – переважно вихованці географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Наукові дослідження на кафедрі проводяться за такими напрямками: географічне вивчення особливостей розвитку регіонів Українського Полісся; дослідження аграрного сектора та сільських територій України; рекреаційно-туристичні дослідження; прикладні фізико-географічні та медико-екологічні дослідження; прикладні дослідження різних аспектів територіальної організації суспільства. Результати досліджень презентовані у численних наукових працях, у т. ч. монографіях.

З 2020 року при кафедрі плідно працює навчально-наукова лабораторія прикладних регіональних досліджень під керівництвом доктора географічних наук, професора Миколи Барановського.

Візитівкою географів і туристів завжди були та лишаються, не зважаючи на обставини, навчальні практики. Студенти-географи зі своїми наставниками побували в усіх куточках України. Піднялися на найвищі вершини, відвідали наймальовничіші річки та озера, бачили найглибші кар'єри, де йде видобуток корисних копалин, усього й не перелічити. Саме такі події залишаються в пам'яті на все життя.

З 2023 року кафедра готує студентів за новою освітньою програмою Середня освіта (Географія та фізична культура). Сьогодні вже є вагомі здобутки студентів у різних видах спорту.

Навчальна практика з географії

Кафедра хімії та фармації має славетну історію, написану її викладачами та випускниками, знаними в області хімії не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Під керівництвом завідувача кафедрою, професора, доктора хімічних наук Володимира Суховесєва була створена спільно з Інститутом біоорганічної хімії та нафтохімії НАН України ще в кінці 90-х років XX ст. науково-дослідна лабораторія. У 2010 році лабораторію реорганізовано у спільний науково-дослідний підрозділ НДУ імені Миколи Гоголя та ІБОНХ НАНУ – лабораторію синтезу і вивчення властивостей біологічно активних сполук. Підібно працює цей підрозділ і сьогодні з розробки нових фармакологічно активних субстанцій. Лише науковий доробок д.х.н., проф. Володимира Суховесєва налічує біля 480 наукових та навчально-методичних праць; науковий доробок д.фарм. н., проф. Анатолія Демченка – понад 470 праць (з них 119 – авторські свідоцтва, патенти на винаходи і корисні моделі); д. мед. н., проф. Григорія Потебні – понад 380, д.фарм.н., проф. Юлії Федченкової – понад 90 робіт.

В лабораторії фізичної та колоїдної хімії

На кафедрі інформаційних технологій, фізико-математичних та економічних наук працює

висококваліфікований колектив викладачів та співробітників – фахівців у галузі математики, фізики, економіки, комп'ютерних наук.

В ННІ працює з 2017 року науково-навчальна лабораторія інфрачервоної спектроскопії, яку очолює професор, доктор фізико-математичних наук Володимир Мельничук. На сьогодні це науковий центр зі світовим іменем, що дозволяє проводити комплексні дослідження фізико-хімічних властивостей речовин неруйнівними методами ІЧ-спектроскопії, фотолюмінесценції, комбінаційного розсіювання світла та дифузного відбивання. Під керівництвом завідувача виконується низка наукових проєктів. Сьогодні триває робота над проєктом «Структурні перетворення та нерівноважні електронні процеси в широкозонних оксидах та їх твердих розчинах». Результати наукового доробку висвітлені у наукових монографіях, статтях, підручниках та навчальних посібниках, яких понад 60 (зокрема, 25 – статті у базах даних Scopus, Web of Science). Викладачі кафедри брали участь у таких міжнародних проєктах: «Гендерні дослідження: крок до миру та порозуміння в країнах із різними культурними традиціями» (проєкт за програмою ЄС Еразмус+, 2015-2019); «Європейські індикатори якості освітніх досліджень для розширення можливостей освітян в Україні» (проєкт за програмою Еразмус+, напрям Жана Моне, 2017-2020; «Коли наука – жінка» (проєкт за підтримки Університету Дофіна (Париж), 2020-2021).

Активною є міжнародна співпраця. Так, професор Іван Казачков є головним редактором міжнародного журналу «WSEAS Transactions on Applied and Theoretical Mechanics» (SCOPUS, Google Scholar та ін.); членом редакційної колегії міжнародного журналу «WSEAS Transactions on Environment and Development» (SCOPUS, Google Scholar та ін.); головним редактором міжнародного журналу «Journal of Elektromagnetics» (Google Scholar та ін.); редактором міжнародного журналу WSEAS Trans. on Fluid Mechanics, Theoretical and Applied mechanics and Environment and Development (з 2008). Професор Володимир Пузирьов брав участь у міжнародному науковому проєкті «OPUS» (Політехнічний університет Лодзь, Польща, 2020), а також є членом редколегій низки міжнародних наукових журналів: International Journal of Nonlinear Sciences and Numerical Simulation; Journal of the American Mathematical Society; Folia Mathematica; Journal of Computational and Nonlinear Dynamics (SCOPUS).

Найбільшою гордістю інституту є наші випускники, які працюють в Україні і за кордоном, у різних закладах освіти та охорони здоров'я, лабораторіях, аптеках, на підприємствах і підприємствами. Я добре знаю, що вони завжди з любов'ю і гордістю говорять, що вони – випускники Ніжинської вищої школи.

Сьогодні, у цей непростий для України час, хочу подякувати усім співробітникам та студентам ННІ, які продовжують наполегливо працювати і навчатися. А також нашим випускникам та студентам які боронять Україну від російського агресора, усім воїнам ЗСУ щира подяка та низький уклін!

*Людмила Кузьменко, в.о. директора ННІ
природничо-математичних, медико-біологічних наук
та інформаційних технологій.*

Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв

Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв — наймолодший підрозділ Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. За двадцять три роки від дня свого заснування він утвердився як осередок якісної підготовки фахівців у галузях психології, педагогіки, соціальної роботи, менеджменту, мистецького напрямку, дошкільної та початкової освіти. Шлях цей виявився цікавим і дійсно творчим, адже для факультету розвиток, зростання, пошук стали постійними і вірними супутниками.

Спільне фото біля Гоголівського корпусу

На факультеті успішно функціонують програми підготовки бакалаврів, магістрів і аспірантів. Навчальний процес забезпечують висококваліфіковані викладачі, серед яких близько 80 % мають наукові ступені й учені звання — докторів і кандидатів наук, професорів, доцентів, старших викладачів.

Освітній процес побудовано з урахуванням сучасних інтерактивних технологій, що сприяє розвитку пізнавальної активності студентів. Це підтверджується їхніми високими показниками успішності, перемогами на Всеукраїнських олімпіадах, участю у наукових конференціях і публікаціями у фахових виданнях.

Наразі до складу факультету входять сім фахових кафедр:

- Кафедра соціальної педагогіки і соціальної роботи;
- Кафедра загальної та практичної психології;
- Кафедра педагогіки, початкової освіти, психології та менеджменту;
- Кафедра дошкільної освіти;
- Кафедри музичної педагогіки та хореографії;
- Кафедра вокально-хорової майстерності;
- Кафедра інструментально-виконавської підготовки.

Сучасна місія кафедр, які забезпечують розвиток фахівців за унікальними освітніми програмами — це організація навчального процесу, спрямованого на підготовку висококваліфікованих, конкурентоздатних спеціалістів, які володіють глибокими професійними знаннями, необхідними компетентностями та гуманістичним світоглядом. Головна мета такої місії — підготовка конкурентоспроможних знавців своєї справи у галузях психології, педагогіки, соціальної роботи, менеджменту, мистецтва, дошкільної та початкової освіти, які матимуть якісний професійний фундамент

знань, володітимуть новітніми педагогічними, психологічними, управлінськими, мистецькими та інформаційними технологіями, усвідомлюватимуть необхідність безперервного особистісного та професійного розвитку, здатність навчатись протягом життя.

З перших днів заснування керівництво факультету та структурними намагається створити всі необхідні умови, щоб основні стратегії й пріоритети в напрямку професійної підготовки були представлені в освітньому процесі, науковій та експериментальній роботі і значною мірою відповідали тенденціям розвитку наукових досліджень у світі.

Важливу роль у формуванні особистісних і лідерських якостей студентів відіграє активна громадська діяльність — участь в громадських акціях, проєктах, програмах. На факультеті діє студентська рада, яка сприяє розвитку творчих здібностей, ініціативності та організаторських навичок молоді. Окремим напрямом діяльності студентів факультету є волонтерська робота. Уже з першого курсу молодь долучається до добровільних акцій, що формують у них почуття милосердя, гуманізму й соціальної відповідальності. Традиція яка вийшла за межі факультету є проведення заходів під гаслом “НДУ для ЗСУ”, охопивши міські благодійні акції й флешмоби. Участь у волонтерській роботі відкриває кожному студенту можливість якісного визначення з подальшим місцем свого працевлаштування, сферою діяльності. Саме тому невід’ємним освітнім компонентом підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери у НДУ імені М.Гоголя є волонтерська практика, обов’язковим є і залучення студентів до роботи волонтерських груп, до участі у громадських акціях, проєктах, програмах. Вся ця робота ініціюється і скеровується кафедрою соціальної педагогіки і соціальної роботи від початку заснування і на сьогодні набула систематичного характеру та якісного визнання на різних рівнях.

Під керівництвом досвідчених викладачів діють наукові гуртки різного професійного спрямування.

Потужним науково-викладацьким складом Мистецької платформи факультету проводяться конкурси, фестивалі, а саме — Всеукраїнський хореографічний фестиваль-конкурс малих форм Покрова DANCE Ніжин; Міжнародний дитячий та

олодіжний фестиваль-конкурс хореографічного мистецтва «Квітневі викрутаси»; Всеукраїнський юніорський конкурс музично-виконавської майстерності імені академіка О.С. Тимошенка, і т.д.

Колективи кафедр задіяні в проєктах в рамках Міжнародної співпраці, де є не тільки учасниками, а й організаторами. Постійне професійне та особистісне вдосконалення кожного, хто є залученим до організації і проведення навчального процесу - відкриває нові горизонти стратегічного бачення майбутнього не тільки факультету педагогіки,

психології, соціальної роботи та мистецтв, а університету в цілому.

Факультет упевнено розвивається, не зупиняючись на досягнутому відкриваючи нові, сучасні освітні програми, продовжує бути прикладом взаємопідтримки, людяності та відданості справі виховання нового покоління фахівців і патріотів України.

*Алла Ковтун, в.о. обов'язків декана
факультету педагогіки, психології,
соціальної роботи та мистецтв.*

МИСТЕЦЬКА ПЛАТФОРМА

Молодіжний хор «Світич» – музичний символ Ніжинського університету +

Молодіжний хор «Світич» Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя – це не просто студентський колектив, а справжнє явище в українській культурі. Створений у 1993 році, він став яскравим осередком духовності, творчості та натхнення, що вже понад три десятиліття прославляє рідний університет на всеукраїнській та міжнародній сценах.

Назва колективу – «Світич» – символічна. У давньому значенні це «свічник», «смолоскип», «той, хто несе світло». І справді, хор від початку свого існування несе світло української музики, духовності та культури у світ.

Засновниці і незмінні керівниці колективу – Людмила Шумська та Людмила Костенко, заслужені діячі мистецтв України, професорки Ніжинського університету. Під їхнім натхненним керівництвом хор став не лише мистецьким, а й духовно-виховним центром університетського життя.

Мистецька концепція «Світича» спрямована на формування духовності та національної самосвідомості молоді. Колектив зберігає традиції академічного хорового співу, відроджує українську церковну музику, популяризує фольклор і шедеври світової класики. Репертуар хору охоплює твори українських і світових композиторів – від Березовського, Веделя, Леонтовича до Брамса, Верді, Франка та сучасних митців.

За роки існування «Світич» здійснив понад 80 записів у фонд Національної радіокомпанії України, випустив ліцензійні компакт-диски, став постійним учасником університетських, міських, регіональних і державних концертів, виступав на найпрестижніших сценах столиці – у Національній філармонії, Палаці «Україна», Національній опері, Будинку актора, Українському домі.

Хор є багаторазовим лауреатом і володарем Гран-прі престижних всеукраїнських та міжнародних конкурсів і фестивалів у понад 15 країнах світу – Німеччині, Італії, Франції, Польщі, Австрії, Греції, Сербії, Туреччині, Угорщині та інших.

Серед найвищих здобутків:

Лауреат, переможець категорії камерних хорів Третього Всеукраїнського хорового конкурсу ім. М. Леонтовича (Київ, 1997);

Золота медаль I Всесвітньої хорової олімпіади (Лінц,

*Хор «Світич» під орудою заслужених діячів мистецтв України,
професорів Людмили Шумської та Людмили Костенко*

Австрія, 2000);

Золоті дипломи конкурсів імені Й. Брамса (Німеччина, Гран-прі фестивалів у Туреччині (2019, 2020), Польщі (2020), Україні (2018, 2020);

Перемоги у Превезі (Греція, 2011, 2017) та Гайнівці (Польща, 1998).

Колектив неодноразово представляв Україну на міжнародних форумах:

«VIRGO LAURETANA» (Італія), «UNIVERSITAS CANTAT» (Польща), «NANCY VOIX DU MONDE» (Франція), «CORI D'EUROPA» (Італія), «Євразія» (Туреччина) та багатьох інших.

У часи повномасштабної російсько-української війни діяльність хору набула особливого змісту. «Світич» активно долучається до культурного спротиву, проводить благодійні концерти на підтримку Збройних Сил України, бере участь у волонтерських і патріотичних акціях, продовжуючи місію музичного просвітництва й збереження духовних традицій нашого народу.

Сьогодні «Світич» – це визнаний представник української хорової школи, гордість університету і всієї України. Його натхнення творчість – це символ стійкості, віри, любові до Батьківщини і доказ того, що українська музика звучить і буде звучати у серцях людей усього світу.

*Олена Спілюті, кандидат
педагогічних наук, доцент.*

Оркестр народних інструментів

Оркестр народних інструментів Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя є одним із провідних художніх колективів навчального закладу, що поєднує в собі освітню, культурно-просвітницьку та концертну діяльність. Заснований у 1956 році випускником Київської консерваторії М. А. Давидовим, оркестр пройшов довгий шлях творчого становлення та розвитку, утвердившись як вагомий осередок збереження і популяризації українського музичного мистецтва.

Оркестр виконує важливу педагогічну функцію – сприяє формуванню професійних виконавських навичок студентів, розвитку їхнього художнього смаку, ансамблевого чуття, розуміння оркестрової культури та національних музичних традицій. Репетиційна й концертна діяльність колективу є складовою практичної підготовки майбутніх музикантів, педагогів і диригентів, допомагаючи їм опанувати сценічну майстерність та роботу в творчому колективі.

Водночас оркестр народних інструментів НДУ ім. М. Гоголя відіграє важливу роль у культурно-мистецькому житті не лише університету, міста Ніжина та Чернігівського регіону, а й у загальноукраїнському мистецькому просторі. Завдяки активній концертній діяльності, участі у всеукраїнських і міжнародних фестивалях, конкурсах, культурних форумах колектив гідно представляє українське народно-інструментальне мистецтво на професійному рівні, популяризує національну музичну культуру, збагачує сучасний мистецький процес. Його творчість сприяє розвитку культурного діалогу між регіонами України, утвердженню престижу української музичної освіти та піднесенню авторитету Ніжинського державного університету як осередку високої культури й духовності.

Оркестр створений у 1956 році випускником Київської консерваторії М. А. Давидовим. З 1957 по 1976 рік оркестр очолював М. К. Мельник. Під його керівництвом колектив брав участь у мистецьких акціях м. Ніжина, Чернігівської області та м. Києві. У наступний період існування оркестром керували А. І. Мельник (1976–1979), М. І. Фатюк (1979–1981), О. Г. Сіренко (1981–1985). З 1985 року оркестр очолює народний артист України М. О. Шумський – професор кафедри оркестрового диригування та інструментознавства Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, професор кафедри інструментально-виконавської підготовки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Під його керівництвом колектив проводить масштабну концертно-просвітницьку діяльність, утверджуючи високу виконавську культуру й розширюючи свої творчі горизонти.

Інструментальний склад оркестру формувався упродовж багатьох років. Особливістю нинішнього складу є поєднання традиційних народних інструментів із групами скрипок, смичкових контрабасів, дерев'яних та мідних духових інструментів. Така комплектація значно розширила темброво-виражальні та технічні можливості колективу, відкрила доступ до нового, більш різнопланового репертуару. Основу концертної

Оркестр народних інструментів під орудою народного артиста України, професора Миколи Шумського

програми становлять твори зарубіжних композиторів, української класики, сучасних авторів та композиторів Ніжина.

Окрім навчальних завдань, колектив активно здійснює концертну діяльність у стінах НДУ ім. М. Гоголя, Будинку культури м. Ніжина, Чернігові. Традиційними стали щорічні творчі звіти оркестру народних інструментів, які збирають численну аудиторію шанувальників народно-інструментального мистецтва. Оркестр є переможцем низки Всеукраїнських та Міжнародних фестивалів і конкурсів, зокрема: Міжнародного фестивалю «Калинові грона» (Ніжин, 2004 р.), III Всеукраїнського конкурсу імені Бориса Лятошинського (2011), «Покровські грона калинові», «Переяславський дивограй», «Golden Lion» (диплом Гран-прі), «ART WORLD TURKEY», «Ніжин-муз-фест».

Колектив бере активну участь у міських та обласних культурно-мистецьких заходах – творчих звітах, тематичних програмах, моноконцертах, майстер-класах. Репертуар оркестру налічує близько 300 творів, що свідчить про багатогранність його виконавської діяльності. З 2001 року М. О. Шумський також очолив оркестр Ніжинського училища культури і мистецтв ім. М. Заньковецької, і відтоді обидва колективи виступають у формі зведеного оркестру з яскравим, самобутнім репертуаром. У 2011 році під час творчого звіту в м. Чернігові «Країно, твій подих – то доля моя» М. О. Шумський як головний диригент очолив зведений хор та оркестр м. Ніжина.

Під керівництвом маестро оркестр продовжує активно розвиватися, примножуючи традиції народно-інструментального виконавства, формуючи естетичні цінності молоді та популяризуючи українське музичне мистецтво. Завдяки своєму високому професійності, творчій самобутності та постійному пошуку нових форм музичного вираження оркестр народних інструментів Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя став невід'ємною частиною культурного обличчя університету, міста Ніжина та всієї України.

Юрій Дворник, кандидат педагогічних наук, доцент.

Творча діяльність Народного аматорського колективу профспілок України студентського ансамблю народного танцю «Забава»

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя завжди був і залишається живим осередком творчості, де гармонійно поєднуються знання, талант і натхнення. Саме тут народжуються нові ідеї, розкривається потенціал молоді, формується любов до українського мистецтва та національної культури.

Яскравим уособленням цього творчого духу є студентський ансамбль народного танцю «Забава», який уже 18 років дарує глядачам неповторну енергію українського танцю, майстерно поєднуючи народні традиції з сучасними сценічними формами. У ювілейний рік університету колектив упевнено продовжує свій творчий шлях, гідно представляючи рідний заклад на всеукраїнській та міжнародній арені, утверджуючи красу, силу й духовну велич українського мистецтва через мову танцю.

Студентський ансамбль народного танцю «Забава» створено у вересні 2007 року. Ансамбль об'єднує студентів кафедри музичної педагогіки та хореографії, а також інших факультетів Ніжинського державного університету.

Концепція діяльності колективу – популяризація української народно-сценічної хореографії та танцювального мистецтва різних народів світу – від фольклорних витоків до сучасних інтерпретацій.

Головна мета ансамблю – самореалізація творчого потенціалу студентів, розвиток їхніх хореографічних навичок і вдосконалення сценічної майстерності. Поєднуючи традиції та сучасність, «Забава» створює унікальний простір для творчості, самовираження й професійного зростання учасників. Під керівництвом художнього керівника, балетмейстера-постановника, кандидата педагогічних наук, доцента Олександра Пархоменка та концертмейстера Олександра Волоска ансамбль постійно втілює нові творчі ідеї.

Ансамбль «Забава» – лауреат численних всеукраїнських і міжнародних фестивалів-конкурсів хореографічного мистецтва. За вагомий внесок у розвиток аматорської творчості, відродження та примноження національної культурної спадщини, а також високий рівень виконавської майстерності 16 березня 2017 року Президія Федерації професійних спілок України присвоїла колективу почесне звання «Народний аматорський колектив профспілок

України».

За 18 років існування «Забава» стала не лише осередком збереження й популяризації традиційної культури, а й творчою лабораторією, у якій народжуються нові хореографічні ідеї, вдосконалюється виконавська техніка, формується національна ідентичність молоді. Програма колективу постійно оновлюється, збагачуючись танцювальними композиціями з різних регіонів України, а також етнохореографічними постановками інших народів світу, що сприяє розвитку міжкультурного діалогу й збагаченню мистецького досвіду студентів.

У новітній історії ансамбль активно підтримує суспільно важливі ініціативи. Вихованці «Забави» беруть участь у благодійних концертах на підтримку Збройних Сил України, демонструючи не лише професійну майстерність, а й патріотизм, віру в перемогу та солідарність із захисниками України.

Сьогодні Народний аматорський колектив профспілок України студентський ансамбль народного танцю «Забава» – це символ творчого натхнення студентської молоді Ніжинського державного університету та потужний осередок культурно-мистецького життя Чернігівщини, який гідно представляє українське танцювальне мистецтво на національній і міжнародній арені.

У липні 2025 року ансамбль «Забава» здобув високу відзнаку – обласну Премію імені Григорія Верьовки в номінації «Хореографічне мистецтво» за значний внесок у розвиток та популяризацію українського народного танцю. Ця нагорода стала визнанням багаторічної роботи колективу, який майстерно поєднує національні традиції з сучасними хореографічними формами, створюючи яскраві сценічні образи.

Сьогодні, коли Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя святкує свій 220-річний ювілей, ансамбль «Забава» залишається яскравим прикладом того, як традиції минулого надихають на творення майбутнього. У кожному русі, у кожному танці колективу – любов до рідного краю, гордість за українську культуру і віра в її невичерпну силу. Нехай і надалі «Забава» об'єднує серця, звеличує український танець і прославляє свій університет на нових вершинах мистецтва.

Олена Коваль, кандидат педагогічних наук, доцент.

Призери «СУПЕР ГРАН-ПІ» фестивалю-конкурсу «Барви Закарпаття»

Виступ на фестивалі-конкурсі «Покрова DANCE»

НОВИНИ НАУКИ

Досліджуємо проблеми розвитку регіональної культури

14 жовтня нинішнього року науковці Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя спільно зі своїми колегами із столичного Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Рильського НАН України провели V Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Сучасні виміри української регіоналістики». Ініціаторами проведення наукового зібрання стали викладачі кафедри музичної педагогіки та хореографії НДУ ім. Миколи Гоголя та співробітники Центру вивчення регіональної культури Полісся імені професора Григорія Самойленка університету.

У роботі конференції зголосилися взяти участь і подали теми своїх наукових повідомлень до Програми більше 50 науковців, аспірантів, магістрантів, студентів з дев'яти ЗВО України з Києва, Івано-Франківська, Полтави, Вінниці, Черкас, Сум, Переяслава, Чернігова, Ніжина. Окрім науковців в роботі конференції брали участь музейники, мистецтвознавці, краєзнавці.

Учасників конференції вітали: **Наталія Стішова** - докторка філософії в галузі історичних наук, директорка Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені Максима Рильського НАН України; **Валерій Смолій** - академік, директор Інституту історії України НАН України; **Ігор Гирич** - доктор історичних наук, завідувач відділу джерел з історії України XIX- початку XX століть Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України; **Олександр Самойленко** - ректор Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, кандидат історичних наук, доцент.

А далі розпочалося пленарне засідання конференції. На ньому з доповідями виступили: Олена Таранченко, кандидатка мистецтвознавства, доцентка Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Тема її доповіді «Музична регіоналістика в контексті викликів сьогодення».

Ігор Гирич, доктор історичних наук, завідувач відділу Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, лауреат Премії ім. М. Грушевського. Він розповідав про «Ніжин, як один з регіональних центрів історико-культурних досліджень Лівобережжя».

Олександр Лук'яненко, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри культурології, філософії та музеєзнавства Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Тема його наукового повідомлення: «Мистецький портрет воєнної Полтавщини у скетчах Тетяни Домненко».

Олександр Забарний, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури, методики її навчання та журналістики НДУ імені Миколи Гоголя. Він розповів про «Історію, реалії та перспективи Центру досліджень регіональної культури Полісся імені професора Григорія Самойленка».

Тетяна Гусарчук, докторка мистецтвознавства, доцентка кафедри історії української музики та музичної фольклористики НМАУ ім. П. І. Чайковського. Мова йшла про «Регіональні вектори українознавства як навчальної дисципліни».

Олександр Самойленко та ...

Віктор Ткаченко, доктор історичних наук, провідний науковий співробітник Національного історико - етнографічного заповідника «Переяслав». У його доповіді йшлося «Про тему писанкарства у листуванні кореспондентів Кабінету українського мистецтва у 20-роках XX століття».

Ганна Карась, докторка мистецтвознавства, професорка кафедри методики музичного виховання та диригування Навчально-наукового інституту мистецтв Карпатського національного університету імені Василя Стефаника розповідала про «Життєтворчість Дениса Січинського в контексті музичного краєзнавства для студентської молоді».

Олександр Солдатенко, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мистецьких дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка озвучив тему: «Вплив сучасних трендів світового мистецтва на культуру Чернігівського регіону».

Заключною темою пленарного засідання стала доповідь Олени Кавунник, кандидатки мистецтвознавства, доцентки кафедри музичної педагогіки та хореографії НДУ ім. Миколи Гоголя, «Праці науковців-гуманітаріїв регіонів України як приклад життєстійкості воєнному лихоліттю 2022-2025 років».

Далі конференція продовжила роботу у секціях.

Хочу висловити слова подяки модераторам онлайн-конференції Мирославі Карацубі, в.о. заступника директора ІМФЕ ім. Максима Рильського НАН України, кандидатці філологічних наук, та Олені Кавунник, доцентці НДУ ім. Миколи Гоголя, кандидатці мистецтвознавства, за чітке і злагоджене керівництво науковим зібранням.

Наукова конференція у Ніжині в часи його бомбардування яскравий доказ незламності української науки та життєстверджуючих основ її розвитку.

Олександр Забарний – керівник Центру регіонального вивчення культури Полісся імені професора Григорія Самойленка.

НАША КНИГОЗБІРНЯ

Млях, довжиною в 205 років: книгозбірня Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя святкує ювілей.

2025 рік – ювілейний для бібліотеки імені академіка М.О. Лавровського Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Бібліотека пройшла шлях становлення, розвитку та удосконалення разом з університетом, як його складова і невіддільна частина. Відразу згадуються слова англійського філософа XIX ст. Томаса Карлейля: «Університет – це зібрання розумних людей навколо гарної Бібліотеки».

Двісті п'ять років пройденого шляху – це великий відтинок часу, наповнений іменами, подіями, здобутками, що формували обличчя бібліотеки, перетворюючи її на скарбницю знань і духовності. У спіралі часу трансформувалися роки й дати; змінювався склад працівників, назва, статус і структура. Сталими залишилися історичні факти розвитку, місія як інформаційного центру закладу вищої освіти та готовність колективу до змін. Історія університетської бібліотеки бере відлік з часів Гімназії вищих наук князя Безбородька, відкритої 4 вересня (за старим стилем) 1820 року в Ніжині за наказом імператора Олександра I від 29 липня 1805 року. Гімназію зі статусом вищого навчального закладу університетського типу засновано на кошти братів Олександра та Іллі Безбородьків. Створення бібліотеки стало можливим завдяки приватному зібранню родини меценатів (близько 2500 томів), переданому першим почесним попечителем і меценатом графом О. Г. Кушелевим-Безбородьком. Ймовірно, він придбав і одинадцять шаф з червоного дерева, у яких розмістили подаровану бібліотеку.

З початку існування бібліотека поповнювалася внесками урядових і громадських установ, пожертвами приватних осіб. Гімназія пройшла ряд реорганізацій (Фізико-математичний, Юридичний ліцей, Історико-філологічний інститут), у зв'язку з чим трансформувалася й місія бібліотеки, змінювалися підходи до організації справи та формування фондів. Якщо на початку існування книгозбірня була одна (фундаментальна), то згодом, за сприяння Є. Стебліна-Камінського, вже функціонувало чотири бібліотеки: фундаментальна, студентська та дві гімназійні – основна й учнівська. Демократизувалася система обслуговування, активізувалося читання; за 35 років існування Юридичного ліцею фонд зріс до 14 580 томів.

З відкриттям Історико-філологічного інституту князя Безбородька розпочався новий етап. Щороку з кошторису виділяли не менше 2 600 руб. на книжки. Завдяки старанням Миколи Лавровського книгозбірня поповнилася раритетами та колекціями, що нині становлять основу фонду рідкісних видань. У 1893–1895 роках за ініціативи професора А. В. Добіаша бібліотеку реорганізовано: її переміщено до шестикімнатного приміщення на другому поверсі головного корпусу; запроваджено форматну «кріпосну» розстановку та абетковий каталог. І нині окремі кімнати фундаментальної бібліотеки зберігають принципи кінця XIX ст. Непростим було відновлення у

Бібліотека імені академіка М. О. Лавровського

1917–1920-х роках. Подальша доля визначалася умовами тоталітарного устрою: через цензуру вилучалися книги, страждали люди. Бібліотека Ніжинського державного педагогічного інституту ім. М.В. Гоголя успадкувала від НІФІ універсальний гуманітарний фонд кількома мовами та колекцію з 183 рукописів. 1933 року відзначено, що бібліотека за кількістю та цінністю посідає перше місце в області й заслуговує на перетворення в «науково-публічну бібліотеку Чернігівської області».

На жаль, розпорядженням Музейного відділу НКО УРСР від 14 листопада 1934 року всі рукописи, рідкісні видання Гоголіани та значна кількість стародруків вилучені й передані до інших установ. Книжкові скарби, зібрані поколіннями, втратили цілісність і розчинилися у великих фондах. 1939 року бібліотеці передано двоповерхове приміщення (колишній купецький клуб), де нині розміщено основні фонди, Музей рідкісної книги ім. Г. П. Васильківського. 1941 року фонд становив понад 300 000 примірників; інститут отримував обов'язковий примірник усіх книг, що видавалися в Україні; у штаті працювало 12 бібліотекарів.

Друга світова війна боляче вдарила по бібліотеці: під час окупації втрачено понад 100 000 видань, вивезених до міської бібліотеки, яку згодом спалили. Основний фонд збережено завдяки подвигу Ніни Георгіївни Наркевич та Зінаїди Костянтинівни Константинової, які під час окупації оберігали скарби й у вересні 1943 року врятували бібліотеку від знищення.

Після війни відновлення було важким і тривалим. 20 вересня 1943 року бібліотека відновила роботу; працювало 10 бібліотекарів, які, окрім основної роботи, виконували й господарські завдання. Колектив налагоджував обслуговування та ліквідував втрати фонду.

Наприкінці 70-х років XX ст. суттєво змінено структуру: розширено зони фонду, відкрито нові відділи й читальні зали, створено систему каталогів і картотек (генеральний і читацькі абеткові, систематичний каталог, систематична картотека статей).

Сучасний період позначений інноваціями та зростанням інформаційних і технологічних ресурсів,

осучасненню форм і методів роботи. Сьогодні бібліотека імені академіка М. О. Лавровського – важлива складова освітнього простору, що забезпечує реалізацію навчально-виховного та наукового процесів, авторитетна просвітницька інституція для науково-викладацького складу і студентів.

Бібліотека має значні інформаційні ресурси: традиційні й електронні документи, БД, інтернет-орієнтовані науково-освітні ресурси, довідково-пошуковий апарат, програмно-технологічні комплекси для вільного доступу до національних і світових джерел.

Бібліотечний фонд – понад 910 тисяч документів: наукові – майже 123 тис., навчальні – понад 676 тис., періодика – понад 62 тис., понад 110 тис. художніх видань. Мережних локальних документів – 13 092, з них на змінних носіях – 262.

Особлива гордість – фонд рідкісної книги (40 тис. одиниць). Сформовано книжкові зібрання та особові колекції: приватні, директорів і викладачів Ніжинської вищої школи, історичні та інституційні.

Колектив неодноразово ініціював нововведення, зокрема автоматизацію процесів (з 2002 р. – АІБС «ІРБІС-64»). Основою електронних ресурсів є повнотекстові БД. Базовий власний ресурс – Електронний каталог, що відтворює увесь фонд і забезпечує віддалений цілодобовий доступ та багатоаспектний пошук; на початку 2025 року – понад 301 тис. бібліографічних записів. Мережева повнотекстова ЕБ містить 9 237 електронних документів навчальної та наукової літератури університету. Інституційний репозитарій НДУ імені Миколи Гоголя (адміністратор – бібліотека) налічує 3 647 електронних документів, за рік – 678 329 звернень; він презентує наукові здобутки, підвищує ефективність досліджень, показники публікаційної активності та цитованості, формує позитивний імідж університету та бібліотеки. Триває завантаження видань і публікацій (фонди: e-Library, Автореферати та дисертації; Кваліфікаційні роботи студентів, Наукові видання, Ніжинська вища школа, Підрозділи університету). Серед пріоритетів – організація та супровід власних БД: «Ніжинська вища школа на сторінках ЗМІ» (8 742

зап.), «Електронний архів краєзнавчих періодичних видань» (3 682 зап.), «Рідкісна книга» (40 030 зап.). Бібліотека надає інформаційні послуги для навчальної та наукової роботи й сприяє використанню інтернет-ресурсів. На сайті – дані про придбані та власні електронні ресурси, іноземні ресурси відкритого доступу та інші матеріали. Науковці й студенти мають віддалений доступ до Scopus, Web of Science, Research4Life, Science Direct (Elsevier), Bentham Science, Springer Nature.

До електронних ресурсів власної генерації належить сайт бібліотеки з повною інформацією про діяльність і послуги, доступом до БД, вебінарів, новими надходженнями. Бібліотека розвиває присутність у соціальних мережах (Фейсбук, Ютуб), де веде продуктивний діалог і рекламує книги та послуги.

Від 2008 року виходить календар «Ніжинська вища школа: викладачі і випускники». Діє міжбібліотечний абонемент, здійснюється електронна доставка документів. Триває робота над бібліографічними покажчиками, присвяченими історії Ніжинського вишу та науковим досягненням учених НДУ імені Миколи Гоголя.

Дослідження історії університету та бібліотеки – у центрі уваги книгозбірні. Напередодні 200-річчя започатковано серію «Імена в історії бібліотеки» (чотири випуски) і новий е-ресурс «Історія бібліотеки. Від бібліотеки Гімназії вищих наук князя Безбородька до бібліотеки університету».

Своє 205-річчя ми святкуємо у час боротьби України за свободу, незалежність і майбутнє. Війна випробовує та загартовує; показала важливість освіти, культури, науки, слова і книги. Навіть у воєнний час бібліотека залишається осередком української культури й пам'яті. 2023 року започатковано електронний проєкт «Життя, обірване війною: книга пам'яті Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя», де нині зберігаються історії 34 загиблих. Бібліотека Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя пройшла шлях довжиною 205 років.

*Галина Осіпова, заступниця директора
бібліотеки імені академіка М. О. Лавровського
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.*

ВИХОВНА РОБОТА

Відділ виховної роботи, соціокультурної діяльності та промоції: формує простір розвитку, творчості та лідерства

Відділ виховної роботи, соціокультурної діяльності та промоції – це структурний підрозділ університету, який забезпечує гармонійний розвиток особистості студента, сприяє формуванню активної громадянської позиції, патріотизму, творчості й відповідальності. Його діяльність спрямована на створення сприятливого освітнього середовища, де кожен здобувач освіти може реалізувати свій потенціал не лише у навчанні, а й у культурному, громадському та комунікаційному житті.

Відділ організовує й координує виховну діяльність у факультетах і структурних підрозділах університету. Проводяться заходи патріотичного, морально-етичного, екологічного та правового

спрямування, що сприяють формуванню духовних і громадянських цінностей молоді.

Університет – це не лише місце здобуття знань, а й осередок культури. Саме тому відділ виступає ініціатором і координатором численних мистецьких і культурних подій: конкурсів «Міс НДУ», «Ну-мо, першокурснику», фестивалів, зокрема є співорганізатором Міжнародного фестивалю-конкурсу хореографічного мистецтва «Квітневі викрутаси» та Всеукраїнського конкурсу «Покрова dance». Також відбуваються концерти – виступи студентів біля старого корпусу, театральні постановки, творчі вечори, акції та флешмоби на кшталт «Майдансу». Такі заходи не лише розкривають

таланти студентів, а й об'єднують університетську спільноту навколо спільних цінностей — творчості, гуманізму та любові до рідного університету.

Важливим напрямом діяльності є промоція університету. Відділ активно працює над підвищенням іміджу закладу освіти через інформаційні кампанії, сторінки в соціальних мережах, партнерські проекти й участь у всеукраїнських та міжнародних заходах. Популяризуються досягнення студентів, викладачів і випускників, розвивається корпоративна культура та бренд університету, який поєднує традиції й сучасність. Зокрема, створено YouTube-канал, що висвітлює події студентського життя.

Значна увага приділяється підтримці студентів. Відділ бере участь у реалізації програм соціальної підтримки, веде супровід пільгових категорій студентства, організовує консультативну роботу, допомагає в адаптації першокурсників, а також сприяє

реалізації молодіжних проєктів, грантів і ініціатив, спрямованих на розвиток лідерського потенціалу молоді.

Місія відділу — створювати умови для всебічного розвитку студентів, формувати атмосферу довіри, партнерства та натхнення, де кожен може відчувати себе частиною великої університетської родини.

Сьогодні відділ виховної роботи, соціокультурної діяльності та промоції працює й адаптується до викликів сучасності, впроваджуючи нові формати організації студентського життя, щоб розширювати горизонти можливостей для молоді. Адже головна мета його діяльності — не лише виховати фахівця, а й допомогти кожному студентові стати гармонійною, творчою, соціально активною особистістю, готовою змінювати світ на краще.

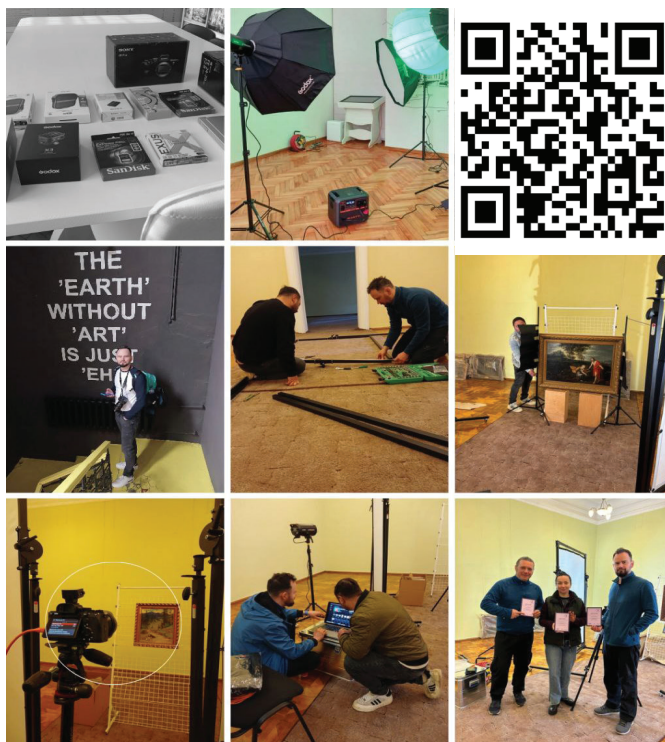
Віталіна Скороход, начальниця відділу виховної роботи, соціокультурної діяльності та промоції.

АКТУАЛЬНІ НОВИНИ

Віртуальна картинна галерея Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Війна росії проти України загострила проблему збереження культурної спадщини України. Не оминула ця проблема й Музейний комплекс університету, частиною якого є картинна галерея. Вона є унікальним зібранням полотен, що розповідають про 500 років розвитку європейського образотворчого мистецтва. У перші дні війни експозиція галереї була демонтована і законсервована. Один із потужних туристичних магнітів Чернігівщини перестав функціонувати та наразі не зможе здійснювати повноцінну екскурсійну діяльність в офлайн режимі. Та завдяки фінансовій підтримці уряду землі Мекленбург - Передня Померанія, що в Німеччині, наполегливій праці проректора з науково-педагогічної роботи та міжнародного співробітництва Євгена Плотнікова впродовж січня – вересня 2025 року вдалося реалізувати проєкт з оцифровки цього безперебійного унікального мистецького зібрання. Головними виконавцями проєкту були фахівці музейного комплексу (Анна Парубець, Максим Потапенко) та відділу виховної роботи, соціокультурної діяльності та промоції університету (Денис Коваль). Неоціненною стала й консультаційна допомога знаного ніжинського фотографа Дмитра Стратілата.

У ході реалізації проєкту було закуплено обладнання для оцифровки полотен та покращення умов їх зберігання, виконавці проєкту пройшли навчання із створення цифрових слідів об'єктів культурної спадщини міста та регіону. Але найголовнішим результатом проєкту є створення цифрових копій усіх полотен Картинної галереї, що доступні на окремому сайті. Сайт має німецьку, англійську та українську мовні версії, дає можливість здійснювати пошук полотен за різними критеріями (автор полотна, стиль, століття тощо). Окрім того кожне полотно має коротку атрибуцію та анотацію. Керівництво університету і фахівці Музейного комплексу висловлюють щирі і безмежні подяки німецьким партнерам і друзям. Ваша допомога є

Процес оцифрування картинної галереї

свідченням того, що ми не залишилися у скрутний час наодинці, що культурна спадщина України є цікавою і потрібною Європі.

Запрошуємо всіх охочих на віртуальну екскурсію Картинною галереєю. Сподіваємося, що вона хоча б частково компенсує неможливість безпосереднього споглядання шедеврів європейських майстрів пензля.

Анна Парубець, директорка музейного комплексу Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

СТУДЕНТСЬКЕ ЖИТТЯ

Міс НДУ – Ювілейна осінь 1805–2025

Цьогорічна осінь для нашої Альма-матер особлива — сповнена святкового настрою, гордості та натхнення. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя відзначає своє 220-річчя, і справжнім ювілейним подарунком для університетської спільноти став конкурс краси, творчості та харизми — «Міс НДУ – Ювілейна осінь 1805–2025».

У межах святкових заходів у змішаному форматі 11 чарівних, талановитих і натхненних конкурсанток представили факультети університету та подарували глядачам незабутнє свято молодості, енергії й натхнення.

Конкурс оцінювало почесне журі, до складу якого увійшли відомі діячі культури, спорту та освіти:

• **Наталка Сопіт** — теле- та радіоведуча, авторка і ведуча серіалу «Гра Долі»;

• **Іван Гладков** — артист балету вищої категорії Чернігівського обласного філармонійного центру, лауреат міжнародних конкурсів, викладач класичного танцю;

• **Костянтин Смалій** — викладач НДУ, голова ГО «Спортивний клуб єдиноборств «Спарта»», віцепрезидент Федерації дзюдо України, майстер спорту України з самбо;

• **Анна Первун** — засновниця центру розвитку та хореографії Joker, співвласниця бренду вишитого одягу Хрестиком;

• **Анна Сірякова** — старша викладачка кафедри музичної педагогіки та хореографії НДУ, режисерка-постановниця конкурсної програми;

• **Віталіна Скороход** — начальниця відділу виховної роботи, соціокультурної діяльності та промоції, режисерка-постановниця церемонії нагородження.

Кожна з учасниць виявила свою індивідуальність — хтось зачарував

артистизмом і щирою посмішкою, хтось вразив елегантністю, хтось — креативністю та оригінальністю. За результатами конкурсу журі визначило переможниць у таких номінаціях:

Міс Артистичність — Ангеліна Сухар;

Міс Фотомодель — Ірина Токар;

Міс Стиль — Ірина Павленко;

Міс Талант — Дарина Педора;

Міс Оригінальність — Ольга Шестак;

Міс Посмішка — Богдана Сінебок;

Міс Романтичність — Анна Щербина;

Міс Загадковість — Анастасія Герман;

Міс Грація — Устина Федорова;

Міс Чарівність — Аріна Сушко;

Міс Елегантність — Анна Улько.

Кульмінацією свята стало оголошення головного титулу. Почесне звання «Міс НДУ – 2025» виборола Анна Щербина, студентка третього курсу факультету філології, історії та політико-юридичних наук. Її щирість, інтелект і витонченість підкорили серця журі та глядачів, а сама Анна стала символом ювілейної осені університету — поєднанням молодості, краси й духовності.

Після вручення корони ректор університету Олександр Самойленко привітав конкурсанток, подякував організаторам і вручив квіти переможницям. У фіналі всі учасниці, журі та глядачі зробили спільне фото біля Гоголівського корпусу. Святковий вечір завершився теплими словами, усмішками та символічним частуванням ювілейним тортом на честь 220-річчя університету — ще одного доказу того, що Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя зберігає традиції, надихає молодь і впевнено крокує у майбутнє.

Дар'я Даценко

ALMA MATER

Засновник – колектив Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Газета виходить українською мовою раз на місяць окрім липня і серпня. Обсяг 2 друк. аркуші.

Тираж 200 примірників.

Свідцтво про державну реєстрацію ЧГ 442-91ПР

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Голова редакційної ради – Олександр Забарний

Редакторка: Дар'я Даценко

Члени ради: Галина Осіпова, Віталіна Скороход, Анна Парубець, Сергій Іванюк, Діана Шерепа

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 16602, м. Ніжин Чернігівської обл., вул. Графська, 2, університет, новий корпус, кімната № 213, внутрішній телефон 10-39, email: almandu1982@gmail.com

Комп'ютерна верстка, набір та макетування: Дар'я Даценко

Коректорка: Анна Парубець

Віддруковано у Видавництві НДУ імені М. Гоголя

* Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. * За точність викладення фактів відповідає автор.

* Редакції надано право редагувати й скорочувати матеріали. * При передрукуванні матеріалів обов'язково посилатися на газету "ALMA MATER"